

Theory and practice of physical culture. - 2004. No. 1.

8. International charter of physical education and sport (Adopted, Paris 21.11.1978 at the 20th session of the UNESCO General conference). Organization of physical culture: a textbook for universities of physical culture. - M.: Physical culture and sport, 2005.- 296 P.

9. Young people and sport: European Manifesto. Adopted by the conference of Ministers of sport of the European countries in Lisbon on 18 may 1995; Declaration of the participants of the European conference "Sport and local governance, adopted in, Godollo (Hungary) 3 February 1996; the Resolution of the 9th European conference of Ministers of sport, adopted in Bratislava on may 31, 2000.

10. Melnik V. Centuries the Concept of human interaction and society in the context of social and cultural foundations: theoretical and methodological dimensions / V. Melnik //Gilea.: scientific review: [the collection . the scientific .of scientific papers .] - K.: Publishing house OUN OOO NPP "BELIEVE." - 2012.- №.65.- P. 246-254.

Bilogur V. E., Doctor of Philosophy, professor of Department theory and methodology of physical education and sport of disciplines, Melitopol State Pedagogical University named after Bogdan Khmelnytsky (Ukraine, Melitopol) bilovlada@mail.ru

Formation of the concept personal fulfillment in sports in a transformational change: theoretical and praxeological measurements

In this paper, a concept of self-identity in the sport in terms of transformational change; revealed that self actualization as ideological intention and ability in the world of sports is an implementation of the potentials, talents, abilities, both physical and spiritual dimension; that samochwalow personality in sport is an example of the development of physicality and spontaneity, intuitive person; disclosed conceptual and categorical apparatus of the concept of self - through the notion of a self, self-control, self-discipline, international legal instruments that promote the development of sports at all levels; uncovered foreign experience of development of sports and terms of financial security. Revealed that self-regulation of the athlete is the "force field" movement unity energy, dynamic and meaningful semantic factors that affect the functioning of the system as a whole, as a single organism. The identified characteristics, conditions and the concept of self-identity in the sport. For the analysis of self-identity in the sport used synergetic methodology that most adequately reflects the essence of a person in a crisis of existence.

Keywords: the concept of self-identity, sports, sports of the highest achievements, mass sports, self-discipline, self-control, self-actualization

Bilogur V. E., доктор философских наук, профессор кафедры теории и методики физического воспитания и спортивных дисциплин Мелитопольского государственного педагогического университета имени Богдана Хмельницкого (Украина, Мелитополь) bilovlada@mail.ru

Формирование концепции самореализации личности в спорте в условиях трансформационных изменений: теоретические и праксеологические измерения

В статье сформирована концепцию самореализации личности в спорте в условиях трансформационных изменений; раскрыты положения о том, что самоактуализация как мировоззренческая способность человека в спорте есть реализацией потенций, талантов, способностей человека в физическом и духовном измерениях; что самоактуализация в спорте есть примером развития телесности, спонтанности, интуитивности человека; раскрыт понятийно-категориальный аппарат концепции самореализации личности в контексте понятий - самовладения собой, самоконтроль, самовоспитание, международно-правовые акты, которые создают правовые основы развития спорта на всех уровнях; раскрыт зарубежный опыт развития спорта и условия его финансового обеспечения. Для анализа самореализации личности в спорте использована синергетическая методология, которая наиболее адекватно отражает сущность личности в условиях кризисного бытия.

Ключевые слова: концепция самореализации личности, спорт, спорт высших достижений, массовый спорт, самовоспитание, самоконтроль, самоактуализация

* * *

УДК 141.1:305-055.2 (53+55+560)

Білокопитова Н. І.
здобувач кафедри філософії,
Запорізький національний університет
(Україна, Запоріжжя), nina_turk@ukr.net

КОМПАРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ГЕНДЕРНОГО ПИТАННЯ В ТЮРКСЬКИХ, ПЕРСЬКИХ І АРАБСЬКИХ СУСПІЛЬСТВАХ

Проблема жіночого рівноправ'я є однією з актуальних для розвитку всього людства. Питання гендерної рівності в ісламському Сході не є достатньо висвітленим як у західних так і у вітчизняних соціально-філософських працях. Стійкість впливу гендерних ісламських стереотипів на суспільну свідомість призводить до дискримінаційних явищ в різних верствах соціокультурного буття. Метою дослідження є порівняння особливостей розвитку процесів гендерної соціалізації у тюркських, перських та арабських суспільствах. Визначення соціального домінування в усвідомленні та функціонуванні статі. Теоретико-методологічною базою служив компаративний та статистичний методи, які дозволяють більш наглядно осмислити стан гендерного питання. Зроблено висновок, що до паритету статі більш за інших серед досліджуваних об'єктів підійшли країни Магрибу та ОАЕ. Ірану та іншим перським державам це належить усунути розрив рівності між чоловіками і жінками у системі соціальної культури. У Саудівській Аравії, Афганістані та Йемені гендерна рівність залишається утопією. У перспективі можна перейняти досвід Тунісу в аспекті гендерної соціалізації суспільства іншими арабськими країнами, досвід може бути модернізований з урахуванням специфіки їх економічної ситуації.

Ключові слова: свобода, гендер, стереотипи, патріархат, тимчасові шлюби, полігамія, індекс гендерної рівності.

Процеси глобалізації та модернізації суспільства посприяли змінам у гендерному питанні багатьох країн світу. Незважаючи на численні дослідження в західній, мусульманській і вітчизняній науці, освітлення багатьох проблем, що стосуються гендерного рівноправ'я, не відрізняється об'єктивністю. Мабуть, жодна тема не привертає до себе такої уваги і не обростає такою кількістю помилкових уявлень, тлумачень, і непорозумінь, як питання про статус жінки в ісламі.

Тому актуальним буде довести різницю в розвитку феміної проблематики між тюркськими, перськими та арабськими суспільствами, дослідити чинники впливу на процеси гендерної соціалізації, що зумовили цю різницю у ісламському суспільстві.

Метою дослідження є виявлення спільних та унікальних чинників формування статусних ідентифікацій та соціальної переваги; порівняння особливостей розвитку гендерного питання у арабських, перських та тюркських суспільствах.

Аналізується не відмінність поведінки жінки або чоловіка, а соціальні норми у системі етносоціальної культури. Теоретико-методологічною базою служив компаративний та статистичний методи, які дозволяють більш наглядно осмислити стан гендерного питання.

Не відносини між фемініним та маскулініним, а соціум є основним об'єктом аналізу та впливу на формування міжстатевих відносин. Визначення соціального домінування в усвідомленні та функціонуванні статі.

На початку 90-х років цивілізовані країни почали активно використовувати гендерний підхід до розв'язання суспільних проблем, аналізу політики. ООН, міжнародні європейські інституції розглядають гендерне питання як один із пріоритетів розвитку людства. Розвиток і мир ставляться у залежність від вирішення питання рівності між чоловіками і жінками на сучасному етапі. У середині 90-х років до "Індексу розвитку людства" було додано два гендерних індикатори – гендерний індекс розвитку (GDI) і ступінь гендерної довіри (GEM) [1].

На думку Джона Стюарта Міла: “Людству більше йде на користь, коли кожен дозволяє іншим жити так, як здається добре їм самим, ніж коли кожного змушують жити так, як здається добре іншим” [2]. Існує сфера впливу, де суспільство, на відміну від індивіда, має лише непрямий інтерес, це зона людської свободи. Ідея свободи волі, як і будь-яка інша ідея, має історію свого розвитку. Питанням свободи цікавилися ще з античних часів такі філософи як Сократ, Платон, Аристотель.

Це нове для античності розуміння людини дало можливість Аристотелю розвинути вчення про волю, і вперше зайнятися розробкою проблеми відповідальності індивіда за вчинені ним дії, зв'язку відповідальності і свободи. Нарешті, в самому кінці античної історії, у вченні пізніх стоїків свідомість розвивається до розуміння людини як вершини космічного творення. У ньому бачаться індивідуальність, глибокий внутрішній світ. Свобода стає однією з центральних тем стоїцизму [3].

Перш ніж розкрити та порівняти гендерні, або соціально організовані взаємини між статями у ісламському суспільстві, необхідно певною мірою розкрити фемінну проблематику в історичній ретроспективі. Прийнято вважати, що зародження феміністських ідей відноситься до епохи Відродження з її культм людщини, але деякі дослідники вважають першим феміністом давньогрецького філософа Платона.

Французький історик Ньюма-Дени Фюстель де Куланж в своїх працях стверджував, що саме релігії громада зобов'язана своїми законами, звичаями та системою управління.

Соціальна або гендерна тематика в арабомусульманській філософії багато в чому супроводжувалась ісламською догматикою. Абу Наср аль-Фарабі розглядає чоловіка і жінку в антропологічно-біологічному і частково психологічному аспекті. Філософ аль-Газалі відносить жінку до розряду насолод, за його вченням, жінка постає істотою другосортною, яка підлегла владі чоловіка. Не дивлячись на те, що феміністський рух виник порівняно недавно, в ісламському суспільстві були ті, хто виступали за поліпшення прав жінок. Серед них середньовічний містик і філософ Ібн Арабі, який стверджував, що жінки можуть досягти високої духовної станції так само, як і чоловіки [4]. У XII столітті Ібн Рушд (Авероес) стверджував, що жінки рівні з чоловіками в усіх відношеннях і володіють рівними можливостями.

Фемінна проблематика була присутня в дослідженнях багатьох філософів, таких як: Дж. Локк, Т. Гоббс, Ж.-Ж. Руссо, І. Кант, А. Шопенгауер, З. Фрейд, К. Юнг та інших.

Компаративним філософським дослідженням присвячені роботи академіка Ф.І.Щербацького, А.В.Колеснікова, А.В.Смірнова, В.К.Шохіна, О.Г.Сидорової, М.Т.Степанянц, Є.А.Фролової, Н.С.Кірабаєва, Л.С.Яковлевої та інших.

Гендерна проблематика розкривається в працях засновників гендерного аналізу Дж. Мілля і М. Острогорського. В Україні гендерну проблематику досліджують І.Жеребкіна – директор Харківського центру гендерних досліджень, доктор філософських

наук, професор; В.Суковатая, Л.Смоляр, О.Кісь. Російські філософи, що досліджують гендерні питання: О.Здравомислова, А.Тьомкіна, Н.Пушкарьова, А.Усманова та інші.

Статусу жінки у ісламі присвячена робота Л.Чернишової [5]. Російські вчені, що досліджували проблеми жінок у ісламі – Л.Денисова, Ф.Закарія, З.Бараєва, Я.Смірнова.

У роботі I Міжнародної науково-практичної конференції “Іслам і ісламознавство в Україні” (2011) також були присутні доповіді про гендерні аспекти ісламу, наприклад - “Любов, секс і сексуальна освіта в ісламі” (О. Скубко) [6].

М.Мутаххарі [7], один з відомих іранських вчених з філософії, схоластики, юриспруденції, його книги актуальні і в теперішній час у Ірані, досліджував теми: жінка та соціальна незалежність, гендерна рівність, шлюб, тимчасовий шлюб, розірвання шлюбу та ін.

Гендер дозволяє визначити не тільки соціальний статус особистості згідно з її статевою належністю, а й провести динамічні зміни культури, її соціальних параметрів, а саме: можливостей і обмежень, доступу до соціально значущих цінностей, ієрархічної та майнової залежності, тобто всіх тих інстанцій нормування та регулювання соціальної поведінки, які фіксують статево диференціацію особистості. Так чи інакше гендерному виміру можуть бути піддані онтологія, гносеологія та епістемологія суспільного буття [8].

Головні теоретичні й методологічні засади гендерних досліджень постали з жіночого руху й феміністичної ідеології ХХ ст. Феміністська ідеологія в узагальненому вигляді може бути визначена як соціально-філософський аналіз поняття статі.

Феміністська парадигма соціокультурного розвитку в цілому, будучи альтернативою по відношенню до патріархатної з її основним принципом ієрархічного підпорядкування сакрального чоловічому авторитету, репрезентується як парадигма демократичного світоустрою, яка може визначити чи посилити демократичну спрямованість трансформації суспільства в цілому [9].

Основним інститутом патріархату є сім'я. Будучи зрядом суспільства, сім'я не тільки спонукає своїх членів до пристосування і підпорядкування, але діє в якості підрозділу уряду патріархатної держави, яка управляє своїми громадянами через глав сімей. Навіть у тих патріархатних суспільствах, де жінкам дано законні права громадян, все ж існує тенденція до того, що правління над жінками здійснюється виключно через сім'ю, і їх відносини з державою або незначні, або відсутні зовсім. Оскільки взаємодія між сім'єю і суспільством істотно важлива, і без неї обидва ці інститути розпалися б, долі трьох інститутів патріархату - сім'ї, суспільства і держави - тісно взаємопов'язані.

Пригнічення жінок носить універсальний характер у всіх відомих людських суспільствах. У суспільстві, заснованому на християнських цінностях, полігамія дійсно вважається неприпустимою формою шлюбу. А ось іслам не ставить багатоженство під моральну заборону і дозволяє своїм послідовникам цю форму шлюбу. Якщо “мусульманин” означає “покірний

Аллаху”, то мусульманка, за ісламськими канонами, повинна бути покійна чоловікові, своєму земному богу і володареві.

Одним з існуючих розбіжностей між мусульманами сунітського і шиїтського напрямків є соціальний феномен тимчасового шлюбу. Наприклад, Іранський парламент прийняв закон, згідно з яким чоловік відтепер має право вступати в тимчасовий шлюб за усною угодою [10]. А що до прав жінок? Факти говорять за себе. Гучна справа 43-річної Мохаммаді-Аштіані, матері двох дітей, яку іранська судова система засудила до страти (жінку мали закидати камінням) за подружню зраду і пособництво у вбивстві чоловіка, викликала бурхливі протести в країнах Заходу.

На відміну від іранської практики, у Єгипті існує так званий ОРФІ-шлюб. Це тимчасовий шлюб, що підписується в адвокатській конторі. Для цього потрібно 2 свідка (чоловіки) і адвокат. Якщо свідки - жінки, то дві жінки прирівнюються до одного чоловіка. Тобто “вартість” чоловіка дорівнює двом жінкам. Тимчасовий шлюб, на відміну від постійного, укладається на обговорений заздалегідь між чоловіком і жінкою термін. Такий шлюб не має розлучення і завершується із закінченням обумовленого терміну. Чоловік у тимчасовому шлюбі не зобов'язаний забезпечувати дружину житлом, одягом і їжею. Чоловік і жінка у тимчасовому шлюбі не успадкують майна один одного в разі смерті одного з них. Тимчасові шлюби можуть мати термін від однієї години до кількох тижнів або місяців. Чоловік виплачує жінці повноцінний махр (весільний подарунок). Народжена у тимчасовому шлюбі дитина є законнародженою і володіє всіма правами, що і дитина, народжена в постійному шлюбі.

Колискою арабського фемінізму по праву вважається Єгипет. Однак найбільш істотний прогрес в області жіночої рівноправності, багато в чому завдяки політичній волі місцевої влади, досягнутий в іншій арабській країні – Тунісі. Після досягнення Тунісом незалежності в 1956 р. влада прийняла політику, націлену на досягнення гендерного рівноправ'я. Нове законодавство Тунісу максимально наблизило туніських жінок до становища жінок в Європі, надавши юридично, всі цивільні і політичні права (була скасована полігамія, примусовий шлюб, був встановлений мінімальний вік для вступу в шлюб, жінки Тунісу отримали політичні права, був модернізований Трудовий кодекс). Так, в 1992 р. і 1993 р. до Кодексу особистого стану, Кримінального кодексу та до Закону про громадянство були внесені суттєві поправки, що розширили права і можливості жіночого населення країни. Наприклад, матері нарівні з батьками в випадку розлучення могли ставати опікунами своїх дітей, жінки, що складаються в змішаному шлюбі, отримали право передавати своє громадянство неповнолітнім дітям, насильство над жінками розглядалося тепер як кримінальний злочин, дівчата могли отримувати закордонні паспорти без згоди батька. Зараз жінки займають різні, в тому числі і високопоставлені, пости в міністерствах, парламенті, губернаторських радах [11].

Як відомо, в Саудівській Аравії ще з 1932 року діє закон, який забороняє представницям прекрасної статі

сідати за кермо транспортних засобів. Правда, варто відзначити, що всього кілька днів тому король Саудівської Аравії Абдулла заявив, що з 2015 року жінкам все ж дозволять сідати за кермо автомобіля, але поки жодного офіційного рішення з цього питання так і не прийнято [12]. Варто відзначити, що Саудівська Аравія є єдиною в світі країною, де жінкам заборонено водити машину. Також жінки не беруть участь у голосуванні, не можуть вчитись, працювати ти пересікати кордон без спеціального дозволу. Але є й позитивні зміни. Не так давно в країні прекрасна стаття отримала право займатися юридичною діяльністю, офіційно працювати адвокатами, а так само тренуватися в спортивних комплексах, збудованих спеціально для них.

Відповідно до законів Марокко, жінка відіграє другорядну роль, у всьому підкоряючись чоловікові. Юридичний статус марокканської жінки був визначений незабаром після незалежності країни. Кодекс особистого статусу (Мудавана) містить положення про ідеальну сім'ю, де вся влада належить чоловікові. Жінка одружується лише з дозволу батька або ж опікуна-чоловіка, відомі випадки насильницької видачі дівчат заміж. Полігамний шлюб - велика рідкість, хоча положення ісламського законодавства дозволяють мати до чотирьох дружин. Два останніх покоління марокканських жінок мали можливість отримати вищу освіту, тому чимало жінок перебуває на державній службі і зайняті в сфері обслуговування. Жінки складають близько 20% професорсько-викладацького складу в університетах, багато з них займають видне становище в медицині і інших професіях. На парламентських виборах 1993 р. кілька жінок висунули свої кандидатури, і вперше в історії країни дві з них стали членами законодавчого органу: Бадія Скаллі і Латіфа Беннані-Смірес. Видатна роль у боротьбі за рівноправність жінок в Марокко належить соціологу з Рабату Фатімі Мерніссі [13].

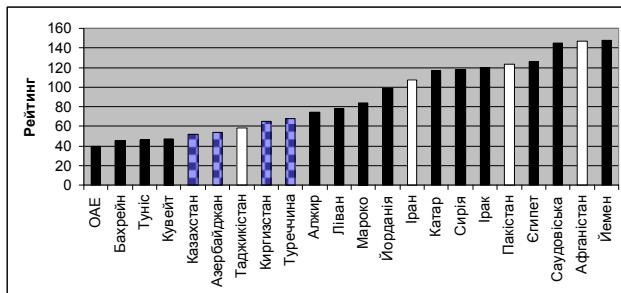
У 10-й статті Конституції Туреччини йдеться про рівність перед законом. Незалежно від мови, раси, кольору шкіри, статі, політичних і філософських поглядів, віросповідання, конфесії і тому подібного всі люди рівні перед законом. У 41-й статті з підзаголовком “Охорона сім'ї” говориться: “Сім'я - це основа турецького суспільства, вона спирається на рівність подружжя”. І з цим самим, права і становище жінки в сім'ї охороняються Конституцією. У Туреччині жінки, що приймають участь у громадському житті, мають такі ж права, як і чоловіки. У внутрішньому праві, жінкам були дані особливі права з метою перешкоджання дискримінації за статевими ознаками в особистому і професійному житті. Відповідно до 5-й статті Закону “Про громадянство” Туреччини тільки для жінок передбачається наступне право: “Громадянка іноземної держави, яка бере шлюб з громадянином Туреччини, при бажанні автоматично отримує турецьке громадянство. Таким чином, жінці надається право вибору з власної волі” [14].

Таблиця 1

Рейтингова таблиця: індекс гендерної рівності країн світу (вбірка тюркських, перських, арабських країн)*

Рейтинг	Країна	Індекс
40	ОАЕ	0.241
45	Бахрейн	0.258
46	Туніс	0.261
47	Кувейт	0.274
52	Казахстан	0.312
54	Азербайджан	0.323
58	Таджикистан	0.338
65	Киргизстан	0.357
68	Туреччина	0.366
74	Алжир	0.391
78	Ліван	0.433
84	Мароко	0.444
99	Йорданія	0.482
107	Іран	0.496
117	Катар	0.546
118	Сирія	0.551
120	Ірак	0.557
123	Пакистан	0.567
126	Єгипет	0.590
145	Саудівська Аравія	0.682
147	Афганістан	0.712
148	Йемен	0.747

*За інформацією від “Центра гумантарних технологій, гуманитарные технологии и развитие человека экспертно-аналитический портал” 2012г. [15].

Умовні позначення: - Тюркські країни, - Перські країни, - Арабські країни.

Рис. 1. Діаграма рейтингу гендерної рівності серед тюркських, перських, арабських країн

Отже, як видно з Рис.1 до паритету статі більш за інших серед **арабських** країн наблизились Об'єднані Арабські Емірати, Бахрейн, Кувейт та країни Магрибу. Визначальну і багато в чому вирішальну роль у становленні гендерної рівності в країнах Магрибу з самого початку зіграла французька колонізація, освіта під патронатом французької влади, законодавча підтримка політичного та економічного статусу жінок.

Серед **тюркських** країн рейтинг гендерної рівності Казахстану, Азербайджану та Киргизстану кращий ніж Туреччини, цей феномен можна визначити як наслідки ідеології радянського режиму, коли “радянська жінка”

повинна була працювати, а професії чоловічі та жіночі майже не відрізнялись.

Серед **перських** лідирує також пострадянський Таджикистан. Іран набагато відстає у гендерному питанні від Таджикистану. Хоча є і позитивні зміни, у 2010 р. іранські жінки займали 3% міністерських постів, і 5% парламентських місць.

У світі лише шосту частину місць у законодавчих асамблеях займають жінки. У деяких країнах (як Саудівська Аравія або ОАЕ) представництва жінок у законодавчих органах не існує [16, с.175]. У Афганістані та Йемені гендерна рівність залишається утопією.

Компаративний підхід до гендерного питання дозволив більш ґрунтовно осмислити причини і наслідки гендерної соціалізації, що мають місце у арабських, перських та тюркських суспільствах.

У перспективі дослідження спільних та унікальних рис соціальних процесів між арабськими, перськими та тюркськими суспільствами дозволить систематизувати знання щодо розвитку мусульманської світоглядної парадигми; дозволить внести зміни до методологічного підходу у викладанні етносоціальної арабо-мусульманської філософії, яка базується на трьох різних ґрунтах.

Список використаних джерел

1. Основні парадигми інтерпретації гендерних відносин [Електронний ресурс] / офіційний сайт Київського міського центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій – режим доступу до сайту: http://cpk.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=670
2. Міл Д. С. Про свободу: Есе. 2001, [Електронний ресурс] / Джон Стюарт Міл // – режим доступу до есе: <http://litopys.org.ua/mill/mill01.htm>
3. Овдиенко В. И. Проблема свободы воли в античной философии: культурно-исторический аспект: автореф. дис. на соискание научной степени канд. филос. наук: спец. 09.00.03 “История философии” / В. И. Овдиенко. – Краснодар, 2006, - [Електронний ресурс] / Научная библиотека диссертаций и авторефератов disserCat – режим доступу до автореф.: <http://www.dissercat.com/content/problema-svobody-voli-v-antichnoifilosofii-kulturno-istoricheskii-aspekt#ixzz36etzX7YH>
4. Hakim, Souad (2002), “Ibn 'Arabi's Twofold Perception of Woman: Woman as Human Being and Cosmic Principle”, Journal of the Muhyiddin Ibn 'Arabi Society 31: 1-29.
5. Чернишова Л. Статус жінки в ісламі // Іслам : історія, сутнісні виміри та сучасні тенденції. Матеріали VII міжнародної молодіжної релігієзнавчої школи / наук. ред. Л. Д. Владиченко, Т. В. Хазир-Огли. – К. : МАП, 2008. – С. 139-146.
6. Скубко Е. В. Любовь, секс и сексуальное образование в исламе // Ислам та исламоведение в Україні: Матеріали I науково-практичної конференції. – Донецьк: ІПШ Наука і освіта, 2011. – С. 93-100.
7. Мутахари М. Правовой статус женщины в исламе / Муртаза Мутахари; Махлушова М. – С.-Пб. Петербургское востоковедение, 2010. – 288с.
8. Усачева Н. Теория и методология современных гендерных исследований, - [Електронний ресурс] / Наталья Усачева. – режим доступу до статті: <http://www.gender.cawater-info.net/publications/pdf/usacheva.pdf>
9. Ельникова Г. А. Духовные и социокультурные основания российского феминизма: автореф. дис. на соискание научной степени канд. социол. наук: спец. 22.00.06 “Социология культуры, духовной жизни” / Г.А. Ельникова. – Белгород, 2004, - [Електронний ресурс] / Человек и наука, каталог авторефератов и диссертаций – режим доступу до автореф.: <http://cheloveknauka.com/duhovnye-i-sotsiokulturnye-osnovaniya-rossiyskogo-feminizma>.
10. Голубко О. В Иране разрешили вступать во временный

брак по устному соглашению 8.03.2012. [Электронный ресурс] / Олеся Голубко // газета Комсомольская правда в Украине – режим доступу до статті: <http://kp.ua/life/328509-v-yrane-razreshily-vstupat-vo-vremennyi-brak-po-ustnomu-soglasheniyu>

11. Мягкова М.И. Эволюция женского движения в Республике Тунис: автореф. дис. на соискание научной степени канд. ист. наук: спец. 07.00.03 “Всеобщая история (нового и новейшего периода)” / М.И.Мягкова. – Москва, 2012. – [Электронный ресурс] / Электронная библиотека диссертаций – режим доступу до автореф.: <http://www.dissertat.com/content/evolyutsiya-zhenskogo-dvizheniya-v-respublike-tunis>

12. В Саудовской Аравии за управление авто снова выпорют женщину. [Электронный ресурс] / АВТО ТОН. UA – режим доступу до статті: <http://auto.tsn.ua/news/v-saudovskoy-aravii-za-upravlenie-avto-snova-vyporoli-zhenschinu.html>

13. Марокко. [Электронный ресурс] / Географична енциклопедія – режим доступу: http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_geo/3107

14. Токаоглу С. Социальная жизнь. Права Женщин в Турции. [Электронный ресурс] / Сибель Токаоглу// Международный торгово-экономический журнал Zarubejye.com – режим доступу до статті: <http://www.zarubejye.com/arhiv/kapak/zar3/arhiv3j.htm>

15. Индекс гендерного равенства по версии ПРООН – информация об исследовании. [Электронный ресурс] / Центр гуманитарных технологий, гуманитарные технологии и развитие человека экспертно-аналитический портал, – режим доступу к таблице: <http://gtmarket.ru/ratings/gender-equity-index-un/info>

16. Сталий розвиток суспільства: навчальний посібник / [А. Садовенко, Л. Масловська, В. Серета, Т. Тимочко]. – 2 вид. – К.; 2011. – 392 с.

References

1. Osnovni paradigmaty interpretatsiyi gendernykh vidnosyn. [Elektronnyi resurs] / oficynnyi sait Kyjivs'kogo mis'kogo centru perepidgotovky ta pidvyschennya kvalifikatsiyi pracivnykiv organiv derjavnoyi vlady, organiv miscevoho samovvraduvannya, derjavnnykh pidpryemstv, ustanov i organizatsiy – rejym dostupu do сайту: http://cpk.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=670

2. Mil D.S. Pro svobodu: ese, 2001, [Elektronnyi resurs] / Jon Stuart Mil // – rejym dostupu do ese: <http://litopys.org.ua/mill/mill01.htm>

3. Ovidienko V.P. Problema svobody voli v antichnoi filosofiyi: kul'turno-istoricheskii aspekt: avtoref.dis.na soiskanie nauchnoi stepeni kand.filos.nauk: spec. 09.00.03 “Istoriya filosofiyi” / V.I. Ovidienko – Krasnodar, 2006, - [Elektronnyi resurs] / Nauchnaya biblioteka dissertatsiy i avtoreferatov disserCat – rejym dostupu do avtoref.: <http://www.dissertat.com/content/problema-svobody-voli-v-antichnoi-filosofii-kulturno-istoricheskii-aspekt#ixzz36eztX7YH>

4. Hakim, Souad (2002), “Ibn 'Arabi's Twofold Perception of Woman: Woman as Human Being and Cosmic Principle”, Journal of the Muhyiddin Ibn 'Arabi Society 31: 1-29.

5. Chernyshova L. Status jinky v islami // Islam: istoriya, sutisni vimiry ta suchasni tendenciyi. Materialy VII mijnarodnoyi molodijnoyi religieznavchoyi shkoly / nauk. Red. L.D. Vladychenko, T.V. Hazyr-Ogly. – K.: MAR, 2008. – S. 139-146.

6. Skubko E.V. Lubov', seks i seksual'noe obrazovanie v islame // Islam ta islamoznavstvo v Ukraini: Materialy I naukovopraktychnoy konferenciyi. – Donetsk: IPSHI Nauka i osvita, 2011. – S. 93-100.

7. Mutahhari M. Pravovoi status jenschiny v islame / Murtaza Mutahhari; Mahlushova M. – S.-Pb: Peterburgskoe vostokovedenie, 2010. – 288s.

8. Usacheva N. Teoriya I metodologiya gendernykh issledovaniy. - [Elektronnyi resurs] / Nataliya Usacheva // – rejym dostupu do statii: <http://www.gender.cawater-info.net/publications/pdf/usacheva.pdf>

9. Yelnikova G.A. Duhovnye I sociokulturnye osnovaniyarossiyskogo feminizma: avtoref.dis.na soiskanie nauchnoi stepeni kand.sociol.nauk: spec. 22.00.06 “Sociologiya kul'tury, duhovnoy jizni” / G.A.Yelnikova. – Belgorod, 2004, - - [Elektronnyi resurs] / Chelovek i nauka, catalog avtoreferatov I dissertatsiy – rejym dostupu do avtoref.: <http://cheloveknauka.com/duhovnye-i-sotsiokulturnye-osnovaniya-rossiyskogo-feminizma>

10. Golubko O. V Irane razreshili vstupat' vo vremennyi brak po ustnomu soglasheniyu, [Elektronnyi resurs] / Olesya Golubko // gazeta Komсомol'skaya pravda – rejym dostupu do statii: http://www.iran.ru/news/culture/78865/V_Irane_razreshili_vstupat_vo_vremennyi_brak_po_ustnomu_soglasheniyu

11. Myagkova M.I. Evoluciya jenskogo dvizheniya v respublike Tunis: avtoref. dis. na soiskanie nauchnoi stepeni kand. ist.nauk: spec. 07.00.03 “Vseobshchaya istoriya (novogo i noveishego perioda)” / M.I. Myagkova. – Moskva, 2012. – [Elektronnyi resurs] / Elektronnaya biblioteka dissertatsiy – rejym dostupu do avtoref.: <http://www.dissertat.com/content/evolyutsiya-zhenskogo-dvizheniya-v-respublike-tunis>

12. V Saudovskoy Aravii za upravlenie avto snova vyporvat jenschinu, [Elektronnyi resurs] / АВТО ТОН. UA – rejym dostupu do statii: <http://auto.tsn.ua/news/v-saudovskoy-aravii-za-upravlenie-avto-snova-vyporoli-zhenschinu.html>

13. Marokko, [Elektronnyi resurs] / Geografichna enciklopediya – rejym dostupu do statii: http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_geo/3107

14. Tokaoglu S. Social'naya jizn'. Prava jenschin v Turcii, [Elektronnyi resurs] / Sibel' Tokaoglu // Mejdunarodnyi torgovo-ekonomicheskij jurnal Zarubejye.com – rejym dostupu do statii: <http://www.zarubejye.com/arhiv/kapak/zar3/arhiv3j.htm>

15. Index gendernogo ravenstva po versii PROON, [Elektronnyi resurs] / Center gumanitarnykh tehnologiy, gumanitarnye tehnologii i razvitie cheloveka, expertno-analiticheskij portal, – rejym dostupu: <http://gtmarket.ru/ratings/genderequity-index-un/info>

16. Stalyi rozvytok suspil'stva: navchal'nyj posibnyk / [A. Sadovenko, L. Maslovs'ka, V.Sereda, T. Tymochko]. – 2 vyd. – K.; 2011. – 392 s.

Bilokopytova N. I., Ph.D – Student at the Department of philosophy, Zaporizhzhya National University (Ukraine, Zaporizhzhya), nina_turk@ukr.net

Comparative approach to gender issues in the Arab, Persian and Turkic societies

The problem of women's equality is one of the important for the development of all humanity. The Gender equality issues in the Islamic East are insufficiently raised in the western and in the domestic social and philosophical writings. Sustainability impact of gender stereotypes on Islamic social consciousness leads to discriminatory phenomena in different layers of social and cultural life. The aim of the study is to compare the features of the development process of gender socialization in Turkish, Persian and Arab societies, definition of social dominance awareness and functioning in gender. Theoretical and methodological base is comparative and statistical methods that allow visually comprehend the state of gender research. It is concluded that in gender parity most of the researched process of Islamic countries approached Maghreb countries and the UAE. Iran and other Arab states have yet to bridge the gap in equality between men and women in the social culture. In Saudi Arabia, Afghanistan and Yemen gender equality remains as utopia. In the future, possible learn from the experience of Tunisia in the gender socialization of society in other Arab countries experience can be upgraded on the basis of their specific economic situation.

Keywords: freedom, gender stereotypes, patriarchy, temporary marriages, polygamy, gender equality index.

Белокопытова Н. И., соискатель кафедры философии, Запорожский национальный университет (Украина, Запорожье), nina_turk@ukr.net

Компаративный подход к гендерному вопросу в арабских, персидских и тюркских обществах

Проблема женского равноправия является одной из актуальных для развития всего человечества. Вопросы гендерного равенства в исламском Востоке не достаточно освещены как в западных так и в отечественных социально-философских трудах. Устойчивость влияния гендерных исламских стереотипов на общественное сознание приводит к дискриминационным явлениям в различных слоях социокультурного бытия. Целью исследования является сравнение особенностей процессов гендерной социализации в арабских, персидских и тюркских обществах. Определение социального доминирования в осознании и функционировании пола. Теоретико-методологической базой служил компаративный и статистический методы, которые позволяют наглядно осмыслить состояние гендерного исследования. Сделан вывод, что к паритету пола болем, чем другие среды исследуемых объектов подошли страны Магриба и ОАЭ. Ирану и другим персидским государствам еще предстоит устранили разрыв равенства между мужчинами и женщинами в системе социальной культуры. В Саудовской Аравии, Афганистане и Йемене гендерное равенство остается утопией. В перспективе можно перенять опыт Туниса в аспекте гендерной социализации общества другими арабскими странами, опыт может быть модернизирован с учетом специфики их экономической ситуации.

Ключевые слова: свобода, гендер, стереотипы, патриархат, временные браки, полигамия, индекс гендерного равенства.

* * *

УДК 930.1

Масаев М. В.,
доктор философских наук,
профессор кафедры философии и социальных наук,
Гуманитарно-педагогическая академия Крымского
федерального университета
им. В. И. Вернадского (Украина, Ялта),
mikhail-masaev@yandex.ru

Освальд Шпенглер и несостоятельность тезиса Карла Поппера о “Ницете историцизма”

В книге “Ницета историцизма” Карл Поппер дерзнул заявить, что он, “исходя из строго логических оснований, ... доказал, что ход истории предсказать невозможно”. Но вся человеческая история доказывает, что это не так.

Пользуясь идеями Освальда Шпенглера о закате западной цивилизации, об исторических событиях как символах, о прасимволах различных цивилизаций и о прасимволе всей человеческой культуры, об истории как “гештальте”, автор приходит к выводу, что адекватным “гештальтом” нелинейной ипсенглеровской истории человечества является образ русской истории с её многочисленными разрывами постепенности: готским, аварским, монгольским и более ранними завоеваниями, “смутным временем”, петровскими реформами, революциями, “перестройкой” и реформами конца XX – начала XXI века. Этим автор опровергает тезис К. Поппера о “ницете историцизма”.

Ключевые слова: образ, символ, прасимвол, “гештальт”, “ницета историцизма”.

(статья друкується мовою оригіналу)

*История – это роман, который был;
роман – это История, какой она
могла бы быть.*

Эдмон и Жюль Гонкуры [17, с. 7]

*Сфера виртуальности, как тень, следует
за реальной сферой, причём эта
иллюзорная зона то расширяется, то
сужается в разные эпохи
Е. Б. Черняк [18, с. 5]*

*Существуют две истории: история
официальная, которую преподают в
школе, и история секретная, в которой
скрыты истинные причины событий
Оноре де Бальзак [17, с. 5]*

*Народы, язык и эпохи, сражения и
идеи, государства и боги, искусства и
художественные произведения, науки,
право, хозяйственные формы и
мировоззрения, великие люди и
великие события – являются символами
и должны как таковые истолковываться
Освальд Шпенглер [13, с. 6]*

На задней стороне обложки своей вышедшей в 1993 г. в России книги “Ницета историцизма” Карл Поппер дерзнул заявить, что он, “исходя из строго логических оснований, ... доказал, что ход истории предсказать невозможно” [24]. При этом не важно, основаны эти предсказания “на материалистическом, идеалистическом или любом другом модном мировоззрении” [24, с. III], не имеет значения и то, “что за будущее нам предсказывают – социалистическое, коммунистическое, капиталистическое, черное, белое или желтое” [24, с. III].

Главный логический довод К. Поппера заключается в том, что “никакой научный прорицатель (будь то человек или вычислительная машина) не может научно предсказать свои собственные результаты, которые будут получены в будущем. Добиться здесь успеха можно будет только тогда, когда произойдёт само

событие и предсказывать будет поздно; предсказание станет послесказанием” [24, с. 5–6].

Но как с уже сбывшимися пророчествами: предсказанием пророка Исаии о рождении мессии, пророка Даниила о бедствиях страны при приходе к власти правителя по имени Михаил; сбывшимся предсказанием астролога Павла Глобы об Украине в 2014 г. [25, с. 36]; особенно интересно предсказание XVI века астролога Василия Немчины о потрясениях, которые придут с далекой заокеанской страны, когда там у власти будет 44-й правитель, “черный человек” [25, с. 36].

Но это предсказания астрологические, а Карл Поппер пишет о предсказаниях научных.

Карл Маркс ученый? Да, ученый. Он доктор философии. Его предсказание в начале франко-прусской войны о том, что в случае поражения Франции Европу потрясет новая война, в которой Франция объединится с Россией в борьбе против Германии, сбылось через 44 года. Возможность поражения Пруссии К. Маркс уже исключал, хотя война только начиналась. И это можно считать сбывшимся научным прогнозом. О конкретных деталях этой, предсказанной ученым К. Марксом войны, высказанных его другом Ф. Энгельсом в статье “На горе ура-патриотам”, которой так восхищался В. И. Ленин в статье “Пророческие слова” уже не говорим. Ф. Энгельс и В. И. Ленин – не ученые, у них ученых степеней и научных званий не было. Но предсказания исторических событий вполне возможны. К словам К. Поппера “я доказал, что ход истории предсказать невозможно”, следует относиться весьма и весьма критически. Исторические прогнозы сбываются даже в мелочах. Чего только стоит сбывшееся предсказание К. Маркса о том, что “если императорская мантия падет на плечи Луи Бонапарта, статуя Наполеона I низвергнется с Вандомской колонны” [26, с. 216].

Без особых проблем можно просчитывать политические прогнозы по аналогии, не прибегая при этом к астрологическим и прочим математическим расчетам. Ведь исторические события повторяются, по Гегелю, дважды, с уточнением Маркса, историческая трагедия может при повторении стать фарсом [26].

Но для этого надо иметь в головах правильный, не искаженный, образ исторической картины мира.

На рубеже второго и третьего тысячелетия нашей эры резко возрастает интерес к творчеству немецкого философа Освальда Шпенглера (1880–1936 гг.), которому и принадлежит идея об истории как “гештальте”. И это не только и не столько потому, что именно к двухтысячному году О. Шпенглер предсказывал гибель западной цивилизации. Бесперспективность развития западной цивилизации О. Шпенглер доказал в своём капитальном труде “Der Untergang des Abendlandes” (“Закат земли Заходящего Солнца”, “Закат стран Запада”, или, как его перевели в 1923 году в СССР, “Закат Европы” [9; 12]).

Проблема заката Европы и западной цивилизации в целом интересны сами по себе, особенно тогда, когда Европа и Запад процветают, а все, кто может, в том числе и Украина, пытаются присоединиться к этому “просперити”. Чего только стоит заявление президента Украины Виктора Януковича от 25 мая 2011 года,